

Nu avea nici un motiv, dar absolut nici unul, de mulțumire. Iar harta uriașă de stat major, atârnată pe peretele din față, îl neliniștea și mai mult. Și totuși...

Lăsându-se pe spătarul scaunului, privi cele câteva bibliorafturi așezate cu grijă, pe care o mâna scrisese ordonat ceea ce putea fi considerat subiectul materialelor incluse. Patru ani de istorie se găseau între copertele tari, de culoare bleumarin. Citi eticheta primului – *Mișcări subversive*. A doua – *Partide politice. Negocieri cu Anglo-Americanii* scria pe o a treia. Și altele, pe care le va citi în timpul ce mai rămăsese. Cele mai importante documente se aflau acolo. În acel moment nu știa la ce o să folosească, dar de un lucru era sigur: trebuie să păstreze. Deschise biblioraftul *Partidelor*. Ordionate cronologic, se aflau informații și sinteze referitoare la activitatea național-țărăneștilor și a domnului președinte Maniu, a liberalilor și a Brătienilor, Istoricul și Bătrânul. Se mai găseau și două consistente dosare *Gheorghe Tătărescu* și *Dr. Lupu*. Toți se agitau, de la legionari până la comuniști. Dar nu evoluțiile interne constituiau marea lui grijă.

Își mută privirea către hartă. Nici că putea fi mai rău. Linia roșie, care desemna inamicul, trecea prin sudul Bucovinei (oamenii săi rămași în spatele frontului îl informau continuu despre felul în care se comportau autoritățile de ocupație și soldații armatei de „eliberare“), continua spre sud-est la doar câțiva kilometri de Iași (de unde i se

La scurt timp după aceea, i-a spus I. Gh., noua secție a Komintern-ului, creată pe lângă Legația sovietică din București, nu mai lucra după vechile forme de propagandă. În acest sens, ea nu se va mai adresa numai proletariatului și nu va exploata numai situația economică a acestuia, cât și a țărănimii. Komintern-ul se va adresa de azi înainte tuturor claselor sociale, însă camuflat. Dar ceea ce era mai periculos, îi atrăgea atenția I. Gh., Komintern-ul nu mai ține să căștige partizanii la comunism, ci să creeze o atmosferă de nemulțumire și de tulburări, sabotajii etc. Camouflarea se va face activând în toate partidele, inclusiv Mișcarea Legionară. Manifestările vor purta emblemele fostelor sau actualelor partide și nu vor face decât să critice actualul regim – relațiile cu Germania –, abandonarea fără luptă a provinciilor alipite, inclusiv Basarabia, atâtarea la revolte împotriva regimului și a bunelor relații cu Ungaria, Bulgaria, Iugoslavia, Germania, Soviile, atâtarea la război împotriva oricui sub pretextul revendicărilor naționale.

Izbucnii apoi rebeliunea, „revoluția“ – cum le plăcea gardiștilor să o numească. În realitate, nu fusese decât rezultatul unei spectaculoase strategii a provocării. O adeverată capodoperă de geniu. La fel cum făcuseră americanii cu japonezii – embargou asupra importurilor nipone de petrol din America, apoi asupra celor de fier vechi, iar Mikado-ul ce să facă? A fost de acord cu partizanii războiului, deși cu inima strânsă. Iar acum? Lipsită de materiile prime necesare industriei de război, Japonia ducea o luptă disperată pentru a-și apăra nu cuceririle, ci insulele proprii. Se gândi că, din ce în ce mai mult, războiul era o problemă de materii prime, de capacitați de prelucrare a lor, de agricultură, de hrănă pentru front și pentru civili. Toate asta aveau două nume: organizare și bani.

Reveni la visătorii din ianuarie sau, mai bine zis, la „stricătorii“ din ianuarie. Nu aveau nici bani și nici spirit pentru organizarea unui mecanism atât de sensibil precum e o societate în timp de război. Sigur, altceva ar fi fost dacă l-ar fi avut pe Căpitan în fruntea lor. Aprecie că moartea lui a generat apariția unor grupări concurente, iar alții

au încercat să profite de pe urma entuziasmului lor și a dorinței de a conduce. Puterea! „Dacă nema putirință, ce mai chichirezi gâlcceavă?“ Sima ar fi trebuit să cunoască acest aforism.

Își aminti că în seara zilei de 18 ianuarie l-a vizitat „cea mai bună sursă legionară“, un om ale căruia pregătire și poziție în cadrul Mișcării îi permiseseră să transmită către Serviciu informații prețioase. Joia trecută – i-a spus acesta – a avut loc ședința șefilor de cuib ai Gărzii de Fier sub președinția lui Pătrașcu, secretar general al Mișcării Legionare. O știa bine, cuiburile constituiau unitatea cea mai importantă în Legiune, șefii lor fiind direct răspunzători de activitatea cuiburilor; iar familiile, subfamiliile, diviziile etc. erau considerate unități de plan secundar. Șefii de cuib au fost convocați pentru a fi încunoștințați de ultimele evenimente politice și a primi o îndrumare pentru acțiunea de vizitor. Pătrașcu, i-a comunicat sursa, a declarat între altele că: divorțul între noi și General este iremediabil..., s-a săpat o prăpastie între noi și generalul Antonescu. Si-l închipui pe Pătrașcu cum se înfierbânta, încercând să dețină controlul asupra adunării. Revoluția noastră este patată de sângele nostru și nu contează suferințele generalului Antonescu pe lângă suferințele noastre, ale tuturor. Noi suntem mulți, și el este singur. Știm că vom fi dominați de militari, a adăugat dânsul. Știm că ofițerii superiori sunt cu el, dar ofițerii tineri sunt cu noi. Afără de asta, să se știe că avem numai în București 21 000 arme și grenade și dacă vom fi provocați, din fiecare fereastră se va trage. Legionarii să se țină strâns uniți, căci numai unitatea ne poate scăpa de pericolul ce ne pândește. Zâmbi, spunându-și că planul lui dăduse roade. A doua zi promise noi confirmări ale pregăririi legionarilor. Nu își baza niciodată analizele pe o singură sursă și își obliga subordonații să verifice din mai multe surse informațiile primite, oricât de sigure păreau acestea.

Se uită pe documentele din fața lui. În rândurile legionarilor de la Siguranță Generală se manifestă de două zile o stare de agitație și de pregătire. După întrunirile legionare de ieri și după discursurile rostite, starea de spirit a legionarilor este și mai dârzsă. Dl general Antonescu este acuzat

că se face „coadă de topor“. Se proferă amenințări nu numai la adresa dlor miniștri Antonescu, Rioșianu etc., dar chiar împotriva lui general Antonescu, care e acuzat de un anturaj detestat (în această privință, spuneau informatorii săi, se pomenește numele dnei Veturia Goga, și chiar despre dna Antonescu spun: „Păi n-a luat-o de la Paris? Ce-i, româncă“). În orice caz, se poate spune că la prima încercare de dezavuare, chiar dacă ar porni cu ordinul armatei, legionarii vor trage în cei vizăți.

În baza planului stabilit la sfârșitul anului, începură să taie din brațele Legiunii. Oameni de-al Mișcării și structuri au fost înlăturate încercând să-i forțeze pe legionari să acționeze și astfel Antonescu să reacționeze, fiind pregătiți să-i înlăture. Sosirea Mareșalului de la Viena (unde, i se spuse, Antonescu îi promisese Führer-ului Cancelar că va menține ordinea și disciplina în țară, punând capăt dezordinilor provocate de „câteva capete înfierbântate“) acceleră pregătirile legionarilor.

Continuă să citească Buletinele de informații redactate în acele zile. *Decretul de desființare a comisiilor de românizare a constituit „capsa“ care a declanșat toate manifestațiunile legionare din cursul zilei de ieri, culminând cu defilările pe străzi, pentru a vedea cum reacționează Conducătorul Statului. Încă la ora 9 dimineață, ziarul Cuvântul a fost asaltat de telefoane, exprimându-se indignarea că oficiosul Mișcării nu a găsit nici un cuvânt de protest împotriva desființării comisarilor de românizare. Ziaristii profesioniști nu s-au prea arătat sentimentalii pe chestia decretului... „Le vine greu camarașilor că i-a scos din cascaval...“ Pentru că Cuvântul apărea abia a doua zi, telefoanele au fost îndreptate către Buna Vestire, care a fost mai sentimentală și mai curajoasă și care a pus în pagina întâia cu cheunar anunțul decretului, scoțând în relief... „semnat de gen. Antonescu, Mircea Cancicov și Mihai Antonescu“. Un redactor a spus: „o să înțeleagă domnii care au semnat decretul că asta este ferparul lor“.*

Acum putea zâmbi la retorica legionară, dar atunci, chiar dacă preväzuseră toate mișcările, tot avusese nervi la stomac. Oricând puteau interveni unele disfuncționalități, iar băieții erau foarte hotărâți. În mai multe cuiburi a fost transmis aseară ordinul precis că „toată lumea să

fie echipată și înarmată“. Pe marginea acestui ordin se discuta că: „le-a venit rândul masonilor“, „avem de lucru“, „cel puțin 1 000 de masoni trebuie să cadă“. Comentariile la ordinul de mai sus se făceau ca urmare la confațuirea șefilor de cuiburi de joia trecută, confațuire prezidată de N. Pătrașcu. Grupurile de legionari Traian Boeru, Dima etc. au fost îndărjite atât de mult pe chestia desființării comisarilor de românizare, încât „l-au anunțat pe dl director general Ghica că ei vor pedepsi pe autorii decretului“. Dl Ghica, fără a anunța Ministerul de Interne, a trimis pe dl Ioan Ghica (pare-se fratele lui) la dl Mircea Cancicov acasă, sfătuindu-l să părăsească locuința pentru motivul că viața îi este în pericol.

Apoi butoiul cu pulbere explodează. Din multitudinea de documente aflate în dosar, unul îi reține atenția. Era un Buletin de informații înaintat Cabinetului Militar, la 24 ianuarie, când încă lucrurile nu se linișiseră pe deplin, și care consemna prima impresie, extrem de importantă în munca de informații. Era și o radiografie a societății. Merita a fi păstrat. *Rebeliunea legionară din 21–23 ianuarie a produs o unanimă dezaprobată în toate cercurile românești. Funcționarii de toate categoriile, profesioniștii liberi, cercurile intelectuale, cercurile politice, ca și cercurile sănătoase muncitorești au dezaprobat pe rebeli și au aprobat unanim represiunea energetică a lui general Antonescu. Vinovații, răspunzători de această rebeliune, sunt considerați conducătorii mișcării care au pregătit și ordonat revolta și apoi au alimentat-o prin manifeste și articole incendiare în ziarele legionare. Opinia publică românească așteaptă pedepsirea unor conducători cu deosebire, arătându-se mai indulgentă față de masa rebelilor cărora li s-a sucit capul prin instigări la revoltă. Țara toată este alături de dl general Antonescu și înțelege să-l sprijine necondiționat în acțiunea de reconstrucție românească pe care va trebui să o întreprindă. Cercurile diplomatice străine din România au privit cu îngrijorare rebeliunea și au aprobat la rândul lor acțiunea de reprimare a lui general Antonescu. Străinătatea a dat la început știri confuze și contradictorii cu privire la situația din România. După telegrama adresată de Conducătorul Statului legaților noastre din străinătate, știrile au*

început să se precizeze și la posturile de radio străine și în presa de peste hotare. În general, se știe că dl general Antonescu a restabilit ordinea și domină situația. Parte din legionarii rebeli par a nu se fi resemnat la susținere. Unele cercuri studențești sunt încă agitate de conducătorii legionari. Printre legionari se spune că s-ar fi jurat pe echipe de teroriști asasinarea lui general Ion Antonescu, precum și a mai multor miniștri nelegionari din actualul cabinet. Cercurile intelectuale și burgheze din Capitală au primit cu oarecare îngrijorare decretul de depunere a armeelor care îi lasă la discreția unor eventuale noi încercări de devastări ca acelea produse în noaptea de 22–23 ianuarie în unele cartiere. Faptul că poliția nu s-a văzut în cursul acestor grave evenimente, iar armata a fost concentrată în anume cartiere, lăsând altele pentru un timp pradă devastărilor, dă loc la îngrijorări. Aceste cercuri argumentează că armele vor fi depuse numai de cetăteni cu simțul răspunderii și al ordinii, rămânând astfel dezarmați în fața bandelor care ar putea încerca o nouă dezordine și prădăciune într-o noapte. Da, era și un pic de periere a Mareșalului, nu multă, ar fi fost penibil.

În continuare, Sinteză cuprindea date relative la acțiunile partidelor înainte și în timpul rebeliunii. *Intimii dlui Mihai Popovici afirmă că acesta a remis reprezentanților Germaniei și Italiei câte un memoriu redactat și semnat de dl Iuliu Maniu, care tratează chestiunea Ardealului. Dl Maniu a inspectat organizațiile sale din Ardeal, interesându-se de starea de spirit din țară. Prietenii dlui Maniu apreciază că în actuala situație nu este posibilă o altă atitudine politică decât aceea de a susține pe dl general Antonescu în menținerea ordinii. Ei cred că aceasta va fi și atitudinea dlui Maniu care deocamdată lipsește din Capitală. Prea multă energie cheltuită în pertractări și acțiuni pregătitoare. Nu degeaba i se spunea Sfinxul de la Bădăcin. Ani de zile nu a făcut decât să compună lungi scrisori către Mareșal, acesta cheltuind la fel de multă energie răspunzându-i.*

Dar nici liberalii nu mai erau ceea ce fuseseră. Se hrăneau în continuare din moștenirea lui Ionel. *La locuința dlui Dinu Brătianu – continua*

Sinteză – a avut loc o consfătuire a fruntașilor liberali care au aprobat cu acest prilej atitudinea hotărâră a generalului Antonescu care a reprimat rebeliunea. Au hotărât de asemenea să suspende vremelnic reorganizarea cadrelor principale spre a nu incomoda cu nimic acțiunea de reconstrucție a țării. Fruntași liberali socotesc că singur Horia Sima poartă vina evenimentelor grave. Cer pedepsirea asasinilor lui Iorga și Madgearu. Nici unii, nici alții nu avuseseră o poziție consecventă față de Mareșal, și nici nu se îmbulziseră cu cine știe ce acțiuni.

Spre deosebire de ei, comuniștii erau mai practici și se organizau având în vedere obiective pe termen lung. În aceeași zi de 24 ianuarie 1941, de la Siguranță i se comunica: Elementele comuniste din Capitală au primit instrucțiuni să nu predea armele, ci să le ascundă pentru a le putea folosi în viitoarele acțiuni întreprinse de mișcarea comunistă. Își aminti că în două regiuni, zona petroliferă și Tulcea, luptele continuaseră până la sfârșitul lui ianuarie în pofida ordinului lui Sima de a depune armele. E adevărat că în ambele regiuni legionarii luptaseră cot la cot cu comuniștii. Instrucțiunile mai prevăd că comuniștii militanți să-și schimbe domiciliile spre a nu se lua eventuale măsuri contra lor. În cutiile de scrisori din Capitală au fost depuse în ultimele zile manifeste comuniste, format etichetă, conținând lozincile: „Jos concedierile și prigoana naționalităților băstinașe. Luptați solidar cu poporul român pentru gonirea lăcustelor germane și agenților gardiști“; „Vrem prietenie cu Uniunea Sovietică, sprijinătoare a luptei de eliberare a popoarelor subjugate“. „Lipsiți de imaginație“, murmură. Abia prin patruzeci și trei au început să fie mai creativi în plan imaginari. Dar, trebuia să recunoască, atunci reacționaseră imediat. Surse sigure și verificate din mediile muncitorești și comuniște îi comunicaseră, câteva zile după rebeliune, că cercurile comuniste din Capitală afirmă că, în urma rebeliunii, Mișcarea Legionară este complet compromisă și că nu se mai poate spera la o revenire la sistemul de guvernare legionar. Se gândi că anticipaseră cu exactitate mișcările Mareșalului, care dorea, atunci mai mult ca oricând, să renunțe la ei. Nu îi iubise niciodată, deși li se adresa „copiii mei“; îi fuseseră

impuși, și a fost nevoie de multă dibăcie din partea noastră pentru a ajunge aici. Aceleași cercuri privesc cu ochi buni această rebeliune în speranța că ele vor determina o intervenție a Uniunii Sovietice.

Din datele pe care oamenii săi le adunaseră rezulta că nu doar sovieticii și aliații lor comuniști din România se amestecaseră în rebeliune, ci și britanicii dornici să creeze o stare de nesiguranță într-o zonă în care se concentrău forțe germane pentru a ataca Grecia. Cercurile comuniște, citi mai departe în aceeași Notă, care sunt în legătură directă cu elementele din conducerea centrală a partidului comunist, au afirmat că vor difuza un manifest în legătură cu evenimentele din România care au avut loc între 21–23 ianuarie c. În acest manifest, partidul communist va protesta contra faptului că autoritățile și o parte din presă caută să atribuie vina rebeliunii legionare membrilor partidului comunist. Comuniștii susțin că ei nu s-au amestecat în aceste lupte pentru motivul că ele nu au avut un caracter social și ca bază revendicări care să intereseze masele, ci au fost lupte între două fracțiuni ale regimului de guvernământ (dl general Antonescu și Horia Sima), prin care ultimul căuta să creezească conducerea efectivă a statului. Pentru aceste motive comuniștii resping cu indignare învinuirile ce li se aduc: că ar fi avut un rol în rebeliunea legionarilor și că prin această diversiune se urmărește ușurarea de răspundere a celor ce au provocat această rebeliune. Nu, nu erau proști. Sesizaseră corect, dar chestia cu „lipsa caracterului social“ era o gogoșă. Se amestecaseră, și încă serios, și ei, și stăpânii lor.

Știa că în concepția bolșevicilor fiecare ocazie cât de puțin favorabilă trebuia folosită pentru a demonstra că erau prezenți și atenți la ceea ce se petrece. Nu s-a mirat când au apărut zvonuri cum că în anumite cercuri muncitorești din Capitală se afirmă că rebeliunea din 21–23 ianuarie a fost condusă de elemente comuniște, oameni lipsiți completamente de orice posibilitate de existență. Devastările s-au produs cu scopul de a discredită mișcarea legionară. Mai mult decât atât, în 27 ianuarie, omul său care se învârtea între diplomații sovietici din București i-a transmis că aceștia observau evenimentele și transmitneau la Moscova tot ceea ce considerau că

trebuia să fie cunoscut. Își aduse aminte că s-a mirat când a aflat că de precise erau informațiile acestora. În cercurile Legației sovietice din Capitală, i-a comunicat cel pe care-l știa ca un om de stânga, dar nu cu simpatii comuniște sau ruse, se spune că acțiunea pentru reprimarea rebeliunii legionare a fost pregătită de dl general Ion Antonescu după întrevederea ultimă pe care a avut-o cu Führer-ul Hitler. Militarizarea anumitor instituții, desființarea comisarilor de românizare și înlocuirea prefectilor de județ sunt motivele rebeliunii, spun cercurile de mai sus. De sele verificări făcute spre a constata încrederea de care se bucură în rândurile oștirii au fost un semn pentru Legiune că dl general Antonescu nu punea bază pe elementele legionare pe care le socotea insuficient pregătite să colaboreze la conducerea statului. L-a mirat acuratețea informațiilor pe care rușii le aveau, semn clar că sursele lor erau bine plasate, dar și că analiștii lor înțelegeau mersul lucrurilor. Legația sovietică este de acord că în Mișcarea Legionară se aflau foarte multe elemente comuniște, și încă bine apreciate, și mulți dintre aceștia, cu ocazia rebeliunii, au atâtățat spiritele, provocând dezordini și chiar participând la jafuri. În cercurile Legației URSS, toată lumea este de acord că Mișcarea Legionară nu este încă pregătită pentru a fi chemată la putere și că trebuie mai întâi cultivat tineretul care, mai târziu, va primi posturile de răspundere.

La fel gândiseră și alții din jurul său și al Mareșalului. Rușii nu se mulțumeau cu analiza informațiilor pe care le primeau, ci se aflau și în stradă. Cei de la Filaj l-au informat că imediat ce s-a putut circula pe străzile Capitalei, un automobil al Legației sovietice a cutreierat cartierele periferice, și mai ales Dudești și Văcărești, foto-filmând tot ceea ce s-a părat a prezenta interes pentru raportul documentar asupra rebeliunii, raport care va fi trimis la Moscova. În același timp, mai mulți emisari ai Legației s-au informat la fața locului asupra jafurilor, devastărilor și crimelor ce s-au comis, luând datele necesare.

După ce lucrurile se liniștiseră, discutase de mai multe ori cu Mareșalul pe marginea amestecului rușilor în rebeliunea din ianuarie. Se gândiseră chiar să-l convoace pe ministrul sovietic și să-i ceară să se abțină